

V Praze dne 15. dubna 2012

Celková bilance reforem koalice ODS – TOP09 – VV

(propočteno na bázi aktualizovaného dokumentu „Příprava státního rozpočtu na léta 2013 až 2015 a návrh střednědobých výdajových rámců na léta 2013 až 2015“ přijatého vládou dne 11. dubna 2012)

Zpracoval: ing. M. Fassmann

I. K obsahu tzv. 16 bodů

Poslední „reformní“ dokument MF ČR přímo navazuje na předchozí dokument „Příprava státního rozpočtu na léta 2013 a 2014“ z 10. února 2012. Změny mezi dokumenty:

- **došlo k modifikacím předchozích návrhů MF ČR.** Nejdůležitější je zvýšení obou sazeb DPH o 1 proc bod (proti navrhovanému sjednocení na úrovni 20%), valorizace důchodů podle 1/3 inflace a 1/3 růstu reálných mezd (proti navrhovanému úplnému zastavení), zachování porodného a zachování sazeb daně u elektřiny (proti navrhovanému zrušení a zdvojnásobení sazeb). Výrazné snížení výdajových paušálů u OSVČ nakonec skončilo jen velmi mírnými zásahy. V ostatních částech došlo jen k drobnějším modifikacím.
- **materiál se již nezabývá rokem 2012,** (snížení výdajů, proti schválenému rozpočtu o cca 24 mld Kč, bylo již schváleno vládou,
- **oproti únorovému dokumentu se dále zvýšil odhad deficitů,** které se bude muset v příštích letech eliminovat, navíc se nově objevil rok 2015¹. Nový plán vlády je tedy následující:
  - v roce **2012** dosáhnout deficit 105 mld Kč – což znamená proti skutečnosti roku 2011 seškrtnat výdaje o 61 mld Kč (proti schválenému rozpočtu prozatím o 24 mld Kč)
  - v roce **2013** dosáhnout deficitu 100 mld Kč – což znamená seškrtnat výdaje a zvýšit daně o 56,3 mld Kč
  - v roce **2014** dosáhnout deficitu 70 mld Kč – což znamená seškrtnat výdaje a zvýšit daně o 96.1 mld Kč
  - v roce **2015** dosáhnout deficitu 30 mld Kč – což znamená seškrtnat výdaje a zvýšit daně o 132,2 mld Kč.
- **oproti předchozímu dokumentu vypadla z „16 bodů“ celá pasáž „Náměty ministra financí na zjednodušení agend a zrušení duplicit“**, která velmi podrobně charakterizovala

¹ Ani tentokrát nedošlo k žádnému detailnímu dokladování a obhájení výše předpokládaného deficitu na roky 2013-2015. Opět chybí jakýkoli vysvětlující komentář. Data jsou předložena přímo k uvěření. Černá skříňka ministra financí, která plodí den za dnem různé deficity, které pak ministr tahá z klobouku jako králíky opět zafungovala. Snad už ani nepřekvapí, že stejně spolehlivě zafungoval i nezájem vlády ověřit si, zda čísla prezentovaná ministrem financí jsou opřena opravdu o relevantní předpoklady, či zda se nejedná jen o další matematické hříčky (jejichž důsledky jsou však veskrze praktické a reálné).

propuštění více než 24 tis. pracovníků veřejného sektoru (připomínáme že šlo především o téměř 17 tis. učitelů a 3,5 tis. policistů). Nicméně objem „nutných úspor“ v této oblasti zůstal zachován. Jedná se o 11,9 mld Kč pro rok 2014 a 24,8 mld Kč pro rok 2015. Ve skutečnosti tedy jde spíše o prozatímní skrytí těchto záměrů.

II. Ke stanovisku ČMKOS ze dne 29. února 2012

ČMKOS k předchozímu dokumentu MF ČR zpracovala dne 29. února 2012 rozsáhlé stanovisko. Rozbory obsažené v prvních čtyřech kapitolách tohoto dokumentu („Úvodem, Jádro dokumentu, Rizikovitost návrhů MF ČR a Co dělat?) jsou platné i přes to, že došlo k některým modifikacím navržených opatření (viz. výše). **Dokonce se ukazuje, že se vzrůstajícími odhady schodků v letech 2013-2015 rizikovitost návrhů MF ČR vzrůstá. Zvláště ve vztahu ke zpomalení ekonomického růstu, nárůstu nezaměstnanosti a poklesu životní úrovně obyvatelstva vzrůstá.** K tomuto přesvědčení nás vedou následující důvody :

Za prvé – i když je v současné době napřena pozornost pouze na tento Kalouskův dokument, jde jen o část problémů. Navrhovaná opatření jsou totiž jen další etapou celkového „reformního působení“ této vlády. Připomínáme, že byla uzákoněna, již působí či je intenzívně připravována celá řada dalších opatření důchodové reformy, daňové reformy, sociální reformy, zdravotní reformy a reformy trhu práce.² Účinky navrhovaných Kalouskových opatření se tedy ve skutečnosti znásobí s dopady již uskutečněných či paralelně připravovaných reforem.

Zde máme především na mysli působení **důchodové reformy**. Ta by měla začít fungovat od příštího roku. Její dopad do veřejných rozpočtů by se měl pohybovat okolo 20 mld Kč. Z předloženého dokumentu je zřejmé, že i přes plánované dvojitě zvýšení DPH v letech 2012-2013 není tato reforma ve skutečnosti finančně kryta a vyvedení cca 20 mld Kč ročně ve prospěch soukromých důchodových fondů se bude uskutečňovat na úkor nárůstu deficitu.

Odvolána nebyla ani **daňová reforma**. Ta začne působit v roce 2014. Tato reforma má v sobě zakódován (při zohlednění návrhů „16 bodů“) potenciál snížení příjmů veřejných rozpočtů v rozsahu cca 10 mld Kč.

Vedle Kalouskových opatření však nelení ani ministr Heger a připravuje další opatření v oblasti **zdravotnictví**. Přičemž dnes tolik diskutované zvýšení poplatků u praktického lékaře ze 30 Kč na 50 Kč v roce 2014 jsou ve skutečnosti jen drobné. Ministerstvo zdravotnictví čeká na rozhodnutí Ústavního soudu o nadstandardech a jakmile ten „uzná legálnost nadstandardní zdravotní péče, ministerstvo zdravotnictví tuto oblast razantně rozšíří“.³ Zatím se sice hovoří pouze o plné úhradě plomb, rehabilitační a dlouhodobé zdravotní péče, a zdravotní dopravy, ve skutečnosti se však připravuje zpoplatnění stovek lékařských výkonů napříč všemi lékařskými obory. Vláda totiž neustoupila od svého záměru (prezentovaného cca před rokem) zvýšit spoluúcast pacientů ve zdravotnictví o cca 5 proc. bodů. To reprezentuje pro rok 2014 cca 18 mld Kč ročně. Kde jsou sliby, že současný standard zůstane tak jak je a jen se budou rozšiřovat nadstandardní služby?

² Dožíváme se dnes vládou nechtěného paradoxu. Měly to být totiž tyto „reformy“, které podle vlády měly být hlavním tahounem nápravy veřejných financí a ne dodatečná Kalouskova opatření. Je nutno si položit vážnou otázku, z jakého důvodu a pro koho byly tedy tyto „reformy“ vůbec dělány.

³ Právo 13.4.2012

I když vláda již nezavede **školné**, předpokládá že zavede zápisné. Toto skryté školné se má – při absenci jakýchkoli úlev- pohybovat v rozmezí 3-4 tis. Kč za semestr.

Za druhé - již dnes můžeme říci, že již uskutečněné kroky vládní koalice pro stabilizaci veřejných financí jsou fiaskem. Jak ukazují čísla za I. čtvrtletí roku 2012, klíčové opatření stabilizace negunguje. **Zvýšení sazeb DPH** - výrazným způsobem nenaplnuje očekávání. Spotřebitelské ceny se sice (oproti očekáváním NERVU a podobných analytických expertů) výrazně zvýšily, do rozpočtu však doputoval jen zlomek plánovaných peněz.

Schválený rozpočet pro rok 2012 předpokládal nárůst příjmů daně z přidané hodnoty (při posunu snížené sazby DPH z 10 % na 14 %) o 29,7 mld Kč. To znamená 7,4 mld Kč na čtvrtletí. V prvním čtvrtletí dosáhl tento přírůstek pouhých 2,6 mld Kč. Předpoklad byl tedy naplněn pouze z 35 %!!! Tento vývoj signalizuje, že jen na této dani dojde v letošním roce k výpadku v rozsahu okolo 15-20 mld Kč.

Tyto výpadky jsou důsledkem poklesu spotřeby a výrazného zvýšení nákupů v zahraničí. **Občané ušetřili prostě vládě výchovnou lekci. Velmi názorně ji vyvedli z omylu, že lze občany při stagnujících či dokonce klesajících disponibilních příjmech libovolně zatěžovat dalšími a dalšími výdaji a platbami, které občané budou radostně platit.** Jak se zdá z návrhů obsažených v „16 bodech“ či v dalších „reformních návrzích (viz. výše), vláda tento jasný signál ve skutečnosti vůbec nepochopila.

Za třetí - již pro letošní rok a dále pak pro roky následující hrozí České republice další dodatečný schodek veřejných financí (resp. státního rozpočtu spojený s neschopností čerpat a dostatečně kontrolovat využívání peněz z evropských strukturálních fondů. **Tyto schodky se budou velmi pravděpodobně pohybovat v řádu desítek miliard korun. I tyto schodky vláda chce přenést na bedra normálních občanů?**

Je téměř jisté, že tzv. koalice rozpočtové zodpovědnosti neřekla ještě své poslední slovo. Navržených „16 bodů“ je ve skutečnosti jen určitou mezietaou na kterou nejpozději při přípravě státního rozpočtu pro rok 2013 navážou další rozpočtová opatření. V logice na jedné straně ideologicky přepjaté a na druhé straně naprosto bezvýhodné rozpočtové politiky této vlády se dá s velkou mírou pravděpodobnosti očekávat opětovné nastolení otázky sjednocení DPH – možná už na 21 %.⁴

⁴ Nesmíme však ani zapomínat na to, že v roce 2014 má začít fungovat tzv. Jednotné inkasní místo. „Připravenost“ sociální reformy v oblasti IT je jasným potvrzením dlouhodobých obav ČMKOS, že dojde při zavádění takto složitýho systému k výrazným výpadkům rozpočtových příjmů.

III. Celková reformní bilance České republiky – vítězové a poražení

Klíčová otázka jakýchkoli reforem je vždy jediná – zda se na reformně podílejí úměrně svým možnostem všechny skupiny a vrstvy obyvatelstva daného státu, či zda si utahovat opasek má jen někdo, zatímco druhý si ho bude moci výrazně povolovat.

Jednou z nejodpudivějších lží současné vládní kolaice ODS-TOP09-VV je, že údajně náklady reforem ponese všechny subjekty a nikdo se jim údajně nevyhne. Opak je pravdou. Bude existovat celá řada subjektů, která na těchto „reformách“ výrazně vydělá.

Podívejme se nyní – se znalostí jednotlivých parametrů „reformních snah“ této vlády na vítěze a poražené tohoto procesu.

A. Vítězové

- Prvním jasným vítězem „reformních snah“ současné vlády budou **penzijní fondy**. Těm veřejné finance ročně vyvedou pro rozšíření jejich byznysu cca 21 mld Kč (dalších cca 14 mld Kč přidají pojištěnci ze svého). Navíc se budou podílet na celkovém snížení daňového a odvodového zatížení podnikatelského sektoru (viz následující bod.)
- Dalším nesporným vítězem je **podnikatelský sektor jako celek**. Vítězství však bude diferencované. Část, kterou zasáhlo a zasáhne zvýšení především snížené sazby DPH, přirozeně může zaznamenat dočasné problémy spojené s adaptací na nové ceny. Na zemědělské producenty bude mít negativní dopad zrušení zelené nafty – zvláště v této době, kdy si tento výpadek nebudou moci vykrýt zvýšením ceny produkce.

Nicméně vzniklé problémy budou u velké části firem nesporně překryty výrazným snížením daňového a odvodového zatížení firem v celkovém rozsahu minimálně 30 mld Kč. Jde především o přímý dopad snížení zdravotního pojištění, které platí zaměstnavatel za zaměstnance o 2 proc. body. Dále nesmíme však zapomínat, že součástí daňové reformy bude i zavedení i Jednotného inkasního místa (JIM). Je nesporné, že na tomto systému budou výrazným způsobem profitovat IT firmy – jak na investicích do hard - i softwaru tak i následně na provozu. Jen tato investice se bude podle našeho odhadu pohybovat okolo 10 mld Kč. Zanedbatelný není ani přínos tzv. sociální karty pro řadu bank či rozvoj soukromého byznysu pracovních agentur, kterým MPSV v letošním roce nasměrovalo většinu výdajů na „aktivní politiku zaměstnanosti (2,5 mld Kč).

- Třetím nesporným - vítězem jsou **osoby samostatně výdělečně činné**. Nejen, že vládní koalice pro ně chce za každou cenu uhájit již v současné době naprosto extrémně nízké daňové a odvodové zatížení (zvýhodnění u platby daní pojistných plateb mezi OSVČ a zaměstnanci se pohybuje ročně mezi 40 – 50 mld Kč) , ale dále ho ještě prohlubuje. Současně vláda vytváří další silné stimuly pro nárůst „švarcsystému“. Již schválené snížení daní a pojistného, které má začít platit od roku 2014 má záporný dopad do veřejných financí v rozsahu cca 7 mld Kč ročně. I kdybychom uvěřili dopadům „omezení“ paušálů (-1,8 mld Kč), které je podle našeho mínění výrazně nadhodnoceno a je velmi vážnou otázkou zda vůbec bude mít nějaký kladný účinek ve vztahu ke zdanění OSVČ, stále se OSVČ jako celek budou nacházet v plusu cca 5 mld Kč. Jde o výrazný důsledek především poklesu plateb pojistného na sociální zabezpečení. Toto snížení jim mimo jiné také bohatě vynahradí sjednocení sazeb DPH, které se jich jako spotřebitelů samozřejmě bude také týkat. (I když ne zcela – speciálně ne u těch, kteří využívají daňové „optimalizace“ při které utápějí soukromé výdaje ve výdajích „firmy“).

B. Poražení

- **Zaměstnanci.** Nesporným „reformním otloukánkem“ se stanou zaměstnanci. Budou to především oni, kdo platí bude platit většinu z předpokládaného inkasa DPH a spotřebních daní. K tomu se jim ještě zvýší zdanění v rozsahu minimálně o 30 mld Kč ročně (zvýšení pojistného + daň z příjmu o 1%). Jejich část by si dále měla připlácet 2 % z hrubé mzdy na penzijní fondy, případně platit školné apod. (viz. podrobněji následující kapitola). Navíc zaměstnanci neponesou jen přímé náklady reformem ale též dopady odvozené. Navržené opatření „16 bodů“ společně s předchozími reformami vede k prohloubení ekonomické krize. V této situaci je prakticky nemožné, aby podnikatelé byli schopni kompenzovat zvýšení pojistného placeného zaměstnanci, a inflaci vyvolanou státem nárůstem mezd.
- **Veřejné finance.** I když se tzv. reformy údajně dělají proto, aby se napravily veřejné finance, pravý opak je pravdou. – jen působení důchodové a daňové reformy způsobí dodatečný deficit veřejných financí v rozsahu minimálně dalších 30 mld Kč (viz. výše). Ve veřejných financích tj. v institucích napojených na státní rozpočet případně další rozpočty (především ve zdravotním pojištění) bude dále chybět cca 8 mld Kč spojených se zvýšenými platbami těchto subjektů za zboží a služby s již dvakrát zvýšené DPH.
- Veřejné finance však nejsou ve skutečnosti žádným subjektem. Vzniklé deficity tak vyvolají tlak na další redukce výdajů centrálních i také místních rozpočtů. To postihne prakticky všechny osoby závislé nějakým způsobem na příjmech z rozpočtu. V první řadě půjde o zaměstnance rozpočtové sféry,⁵ a dále pak o všechny příjemce sociálních transferů z veřejných rozpočtů (důchodci, nezaměstnaní, invalidní občané, občané sociálně potřební a příjemce transferů). **Ohrožení životní úrovně důchodců – i když došlo ke změně ve valorizačním schématu - bude značné. Je skutečností je nový kompromisní valorizační mechanismus je velmi „špinavý“. Je totiž velmi pravděpodobné, že v současné situaci nedojde k růstu reálných mezd a tím budou důchody valorizovány pouze 1/3 inflace. Při velmi mírném odhadu předpokládáme, že do roku 2014 (oproti roku 2011) dojde k poklesu reálného důchodů o 7 %.**⁶
- **Nemocní.** Rozpočty zdravotních pojišťoven jako celku pracují dnes se systémovým deficitem cca 7 mld Kč ročně. Dvojnásobným zvýšením DPH se tento deficit zvýší zhruba na 15 mld Kč. Snížení minimálního vyměřovacího základu OSVČ, který je součástí daňové reformy v roce 2014 dále prohloubí tento deficit o dalších cca 2,5-3 mld Kč Celkem tedy 18 mld Kč. I když bude zrušeno zastropování pojistného s dopadem cca -2-3 mld Kč, stále se bude tento deficit pohybovat okolo 15 mld Kč. Pokud by se měl plně odstranit zmiňovaný deficit, musela by spoluúčast pokrýt právě uvedených 15 mld Kč **(týká se v první řadě důchodců a rodin s malými dětmi).**

Shrneme-li základní principy navrhované reformy, pak je mimo jakékoli pochyby, že základní břímě reformy dopadne na námezdní pracující, na zaměstnance - a v rozporu s volebními programy vládních stran i vládním prohlášením - i na jejich nejnižší příjmové

⁵ Tito zaměstnanci pak budou ve skutečnosti poraženi „na druhou“ protože vedle všech nákladů jako na ostatní zaměstnance jim bude téměř jistě hrozit propuštění – zvláště učitelům, a policistům. .

⁶ Platí pouze za podmínky dvou sazeb DPH 21% a 15 %. Dalším dopadem v rozsahu 2,5 mld Kč ročně bude zrušení základní slevy pro pracující důchodce.

kategorie. Bude to právě tato skupina obyvatel, která bude - jako důsledek této reformy - nucena řešit rostoucí existenční problémy.

Lze se obávat, že důsledkem tohoto vývoje bude i rostoucí napětí ve společnosti, což nelze považovat za dobrý vklad pro její budoucí vývoj – tváří tvář výzám, které pro naši společnost vytváří vývoj v našem okolí.

IV. Odhad bezprostředních dopadů tzv. reforem ODS-TOP09-VV na zaměstnance⁷

a) zvýšení DPH

První etapa zvýšení snížené sazby DPH z 10% na 14 % uskutečněná v roce 2012 znamená dopad na průměrného občana české republiky v rozsahu 2970 Kč ročně tj. 248 Kč měsíčně.

Druhá etapa zvýšení snížené sazby DPH z 14% na 15 % a zvýšení základní sazby z 20 na 21 % bude znamenat další roční dopad 1830 Kč, tj. 153 Kč měsíčně.

Zvýšení spotřebních daní pak ročně 730 Kč, tj. 61 Kč.

b) zvýšení DPFO+pojistného

Zvýšení pojistného na zdravotní pojištění o 2 % a zvýšení daně z příjmu fyzických osob o 1 % bude znamenat u poplatníka s příjmem 25000 roční dopad 5700 Kč tj. 475 Kč měsíčně.

c) důchodová reforma

Účastník penzijního (tzv. druhý pilíř) bude muset platit navíc 2 % z hrubé mzdy. Při současné průměrné mzdě je to cca 6000 Kč ročně tj. 500 Kč měsíčně.

d) zdravotní reforma

Koalice předpokládá zvýšení spoluúčasti na úhradě zdravotní péče do roku 2014 o 5 procent což reprezentuje 15 mld Kč ročně. V přepočtu na jednoho nemocného to dělá 15 000 Kč za rok. (Týká se především rodin s malými dětmi a starých občanů)

- Zavedení školného

Koalice ODS/TOP09/VV nepředpokládá zavedení školného na vysokých školách, nahradit ho má tzv. zápisné ve výši 3-4 tis. za semestr, tj. 6-8 tis. za rok.

Minimální přímý dopad „reforem“ ODS-TOP09-VV na zaměstnance s průměrnou mzdou se bude vlivem zvýšení přímého i nepřímého zdanění pohybovat mírně nad úrovní 11 tis. Kč ročně (11230 Kč).

Pokud se však bude tento zaměstnanec účastnit tzv. penzijního spoření (opt out) a k tomu platit „zápisné“ za dítě na vysoké škole mohou se tyto dodatečné „reformní výdaje“ vyšplhat až na více než 25 tis. Kč ročně. To u tohoto poplatníka to reprezentuje již ztrátu 1 celé a 1/3 další čisté měsíční mzdy. Samozřejmě narůstající spoluúčast ve zdravotnictví tuto částku může v konkrétních případech výdaje rodinných rozpočtů dále masívně zvýšit.

⁷ Dopady jsou propočteny na průměrného zaměstnance se mzdou 25 tis. Kč měsíčně. Propočty jsou provedeny na bázi roku 2014, kdy již budou plně platit navrhovaná reformní opatření a jsou vztahena k roku 2011.